

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 21.10.2025
COM(2025) 652 final

2025/0329 (COD)

Voorstel voor een

VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**tot wijziging van Verordening (EU) 2023/1115 wat betreft bepaalde verplichtingen van
marktdeelnemers en handelaren**

TOELICHTING

1. ACHTERGROND VAN HET VOORSTEL

• Motivering en doel van het voorstel

Verordening (EU) 2023/1115 van het Europees Parlement en de Raad¹ (hierna “de verordening” of “EUDR” genoemd) voorziet in voorschriften betreffende het in de Unie in de handel brengen en het op de markt van de Unie aanbieden, alsmede de uitvoer uit de Unie van relevante producten, zoals opgenomen in bijlage I, die relevante grondstoffen, zijnde runderen, cacao, koffie, oliepalm, rubber, soja en hout, bevatten of daarmee zijn gevoederd of vervaardigd. Zij heeft met name tot doel ervoor te zorgen dat die grondstoffen en relevante producten alleen in de Unie in de handel worden gebracht, op de markt van de Unie worden aangeboden of worden uitgevoerd als zij ontbossingsvrij zijn, zijn geproduceerd overeenkomstig de relevante wetgeving van het land van productie en vergezeld gaan van een zorgvuldigheidsverklaring.

Als onderdeel van de huidige opzet van de EUDR moeten marktdeelnemers in de eerste fase van toeleveringsketens, waaronder primaire producenten die natuurlijke personen of micro- of kleine ondernemingen zijn, passende zorgvuldigheid betrachten om aan te tonen dat de relevante producten die zij in de handel brengen, aan de vereisten van die verordening voldoen. Overeenkomstig artikel 4, lid 2, zijn deze marktdeelnemers verplicht om via het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem een zorgvuldigheidsverklaring in te dienen voordat zij relevante producten in de handel brengen. Marktdeelnemers zijn verantwoordelijk voor een grondig onderzoek en een grondige analyse van hun eigen bedrijfsactiviteiten, waarvoor in de eerste plaats bij elke specifieke leverancier gegevens moeten worden verzameld die relevant zijn voor de EUDR, alsmede passende documentatie ter staving daarvan. Niet-kmo-handelaren en niet-kmo-downstreammarktdeelnemers zijn momenteel ook verplicht passende zorgvuldigheid te betrachten en via het informatiesysteem zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen.

Krachtens artikel 33 van de verordening moet de Commissie dit informatiesysteem opzetten en beheren. De handhaving van de verordening door de bevoegde autoriteiten is ook grotendeels afhankelijk van het informatiesysteem. Het is daarom van essentieel belang dat de werking van het informatiesysteem wordt gewaarborgd en dat dit systeem in staat is alle IT-transacties te verwerken die betrekking hebben op de onder de verordening vallende producten en die worden geïnitieerd door marktdeelnemers die onder het toepassingsgebied van de verordening vallen.

De Commissie heeft het systeem ontworpen op basis van Traces (Trade Control and Expert System), het onlineplatform van de Commissie voor de certificering van de gezondheid van dieren en planten, dat is opgezet overeenkomstig Uitvoeringsverordening (EU) 2019/1715 van de Commissie tot vaststelling van regels inzake de werking van het informatiemanagementsysteem voor officiële controles en de systeemcomponenten ervan², en heeft daarbij rekening gehouden met het bredere toepassingsgebied van de EUDR. Traces was een gevestigd IT-platform dat al in gebruik was en op verschillende gebieden werd toegepast.

¹ Verordening (EU) 2023/1115 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2023 betreffende het op de markt van de Unie aanbieden en de uitvoer uit de Unie van bepaalde grondstoffen en producten die met ontbossing en bosdegradatie verband houden, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 995/2010 ([PB L 150 van 9.6.2023, blz. 206](#)).

² Uitvoeringsverordening (EU) 2019/1715 van de Commissie van 30 september 2019 tot vaststelling van regels inzake de werking van het informatiemanagementsysteem voor officiële controles en de systeemcomponenten ervan ([PB L 261 van 14.10.2019, blz. 37](#)).

Het werd dan ook beschouwd als een geschikte en tijdige oplossing voor het opzetten van het informatiesysteem en de ontwikkeling van de elektronische interface voor de éénloketomgeving voor de douane binnen de bij Verordening (EU) 2023/1115 vastgestelde termijnen.

Na de vaststelling van de EUDR in 2023 heeft de Commissie het systeemontwerp aangepast aan de tekst waarover de medewetgevers overeenstemming hebben bereikt. Sindsdien heeft zij het informatiesysteem verder ontwikkeld in nauwe samenwerking met de lidstaten en andere belanghebbenden. De eerste demoversie van het informatiesysteem is op 8 juni 2023 aan de belanghebbenden gepresenteerd tijdens een speciale vergadering van de deskundigengroep van de Commissie. Eind 2023 werd een proefproject gestart. Het doel hiervan was om een gestroomlijnde en efficiënte indiening van zorgvuldigheidsverklaringen te garanderen in overeenstemming met de behoeften van de marktdeelnemers en de bevoegde autoriteiten, en om hun feedback over de werking van het systeem te verzamelen. Het systeem werd ook naar een cloudinfrastructuur overgezet om de nodige schaalbaarheid te waarborgen.

Het informatiesysteem is op 6 november 2024 voor registratie opengesteld en op 4 december 2024 operationeel geworden, met de mogelijkheid voor marktdeelnemers, niet-kmo-handelaren en hun gemachtigde vertegenwoordigers om zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen. Diezelfde dag werd ook een parallelle oefenserver gelanceerd, waar belanghebbenden zich vertrouwd kunnen maken met de systeemfuncties en zorgvuldigheidsverklaringen kunnen indienen die geen juridische waarde hebben.

Tegelijkertijd heeft de Commissie belanghebbenden voorzien van relevante toelichtende documentatie over het gebruik van het systeem, waaronder een gebruikershandleiding en instructievideo's die beschikbaar zijn op een speciale Europa-website. Sinds oktober 2024 zijn er online opleidingen beschikbaar, die tegen eind september 2025 al door meer dan 20 000 belanghebbenden waren gevolgd tijdens 67 opleidingssessies. Ook heeft de Commissie voortdurend de gereedheid van het systeem beoordeeld en daarover verslag uitgebracht.

Daarnaast werd in het tweede kwartaal van 2024 op verzoek van het bedrijfsleven en de lidstaten een applicatieprogramma-interface (API) ontwikkeld en gepubliceerd, die automatische interactie mogelijk maakt tussen het EUDR-informatiesysteem en de eigen of lokale IT-systemen van marktdeelnemers of bevoegde autoriteiten om een soepele indiening van zorgvuldigheidsverklaringen te waarborgen.

In de loop van 2024 en 2025 heeft de Commissie richtsnoeren³ gepubliceerd en veelgestelde vragen over de uitvoering van de EUDR behandeld. In deze richtsnoeren werd onder meer verduidelijkt hoe vaak zorgvuldigheidsverklaringen moeten worden ingediend. Overeenkomstig artikel 3 van de verordening moeten alle relevante producten die in de handel worden gebracht of worden uitgevoerd, vergezeld gaan van een zorgvuldigheidsverklaring. Veel belanghebbenden beschouwden dit als een verplichting om een groot aantal zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen en wezen op de administratieve lasten die daaruit voortvloeien. Daarom heeft de Commissie in het document met veelgestelde vragen⁴ gewezen op de mogelijkheid voor ondernemingen om jaarlijks zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen. Deze verduidelijking was bedoeld om de administratieve lasten voor marktdeelnemers

³ Richtsnoeren voor Verordening (EU) 2023/1115 betreffende ontbossingsvrije producten (PB C, C/2024/6789, 13.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6789/oj>).

⁴ Europese Commissie, Veelgestelde vragen — Uitvoering van de EU-ontbossingsverordening — Versie 4 — april 2025, beschikbaar op <https://circabc.europa.eu/ui/group/34861680-e799-4d7c-bbad-da83c45da458/library/e126f816-844b-41a9-89ef-cb2a33b6aa56/details>.

te verlichten en het aantal zorgvuldigheidsverklaringen dat via het informatiesysteem moet worden ingediend, aanzienlijk te verminderen.

Uit de huidige gegevens uit het informatiesysteem en de recente contacten en daaropvolgende uitwisselingen tussen de Commissie en belanghebbenden blijkt echter dat veel marktdeelnemers in het kader van de voortdurende voorbereidingen op de inwerkingtreding een gedetailleerde aanpak hebben gevolgd voor het indienen van zorgvuldigheidsverklaringen voor elke partij of zending. Dit geldt met name voor niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren, alsook voor grote groepen ondernemingen die te maken hebben met een groot aantal intragroeptransacties. Veel van deze marktdeelnemers maken al gebruik van geavanceerde voorraadbeheersystemen, hebben hun eigen systemen ontwikkeld of aangeschaft of schakelen dienstverleners in die de eigen productbeheersystemen van de marktdeelnemers rechtstreeks met het EUDR-informatiesysteem kunnen koppelen. In de praktijk dienen deze marktdeelnemers vaak zeer gedetailleerde transactiegegevens in, waardoor het aantal indieningen de eerdere prognoses aanzienlijk overtreft.

Daarom hebben de prognoses voor het derde kwartaal van 2025 met betrekking tot het aantal verwachte verrichtingen en interacties, met name in verband met de modaliteiten en automatisering van interacties tussen de eigen IT-systemen van de marktdeelnemers en het EUDR-informatiesysteem, geleid tot een grondige herbeoordeling van de belasting van het informatiesysteem, waarbij veel meer verkeer is vastgesteld dan verwacht.

Tegelijkertijd hebben meerdere ondernemingen en belanghebbenden hun bezorgdheid geuit over de administratieve lasten die voortvloeien uit de verplichtingen voor niet-kmo-downstreammarktdeelnemers om zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen en passende zorgvuldigheid te betrachten. Er is ook toenemende bezorgdheid over de evenredigheid van de verplichting om een zorgvuldigheidsverklaring in te dienen voor kleine marktdeelnemers in de primaire productie die hun eigen producten produceren en in de handel brengen.

Sinds de inwerkingtreding van de EUDR in juni 2023 werkt de Commissie consequent samen met belanghebbenden om te zorgen voor een eenvoudige, eerlijke en kosteneffectieve uitvoering van de EUDR. Er werden een aantal richtsnoeren en antwoorden op veelgestelde vragen gepubliceerd.

De agenda voor betere regelgeving van de Commissie⁵ ondersteunt het concurrentievermogen van Europese ondernemingen door ervoor te zorgen dat de doelstellingen van de EU-wetgeving worden bereikt zonder het bedrijfsleven onnodig te belasten. In 2023 heeft de Commissie vastgesteld dat de rapportagevereisten voor ondernemingen en overheden moeten worden gerationaliseerd en vereenvoudigd⁶ en toegezegd die met 25 % te verminderen, zonder dat dit ten koste gaat van de beleidsdoelstellingen van de desbetreffende wetgeving. Deze toezegging werd vervolgens verhoogd tot 25 % vermindering van alle administratieve kosten en 35 % voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's)⁷.

Dit voorstel biedt gerichte en consistente oplossingen voor de hierboven uiteengezette problemen. De verplichtingen van micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren met betrekking tot de

⁵ Samen zorgen voor betere regelgeving (COM(2021) 219 final), beschikbaar op: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=COM:2021:219:FIN>.

⁶ Concurrentievermogen van de EU op lange termijn: blik op de periode na 2030 (COM(2023) 168 final), beschikbaar op: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52023DC0168>.

⁷ Opdrachtbrief aan Stéphane Séjourné, voorgedragen uitvoerend vicevoorzitter voor Welvaart en Industriële Strategie, beschikbaar (in het Engels) op: https://commission.europa.eu/document/download/6ef52679-19b9-4a8d-b7b2-cb99eb384eca_en?filename=Mission%20letter%20-%20S%C3%89JOURN%C3%89.pdf.

indiening van zorgvuldigheidsverklaringen worden aangepast, waardoor vereenvoudigingen en kostenefficiënte verbeteringen van de verordening tot stand worden gebracht en de belasting van het informatiesysteem wordt verminderd om de operabiliteit ervan te waarborgen. De voorgestelde maatregelen zijn zo ontworpen dat zij geen afbreuk doen aan de doelstellingen van de EUDR, maar juist een doeltreffendere werking van de verordening mogelijk maken door de administratieve lasten te verminderen, waarbij de belangrijkste ontwerpbeginselen behouden blijven.

Daarnaast heeft het voorstel tot doel de monitoring van en het toezicht op de verordening te versterken. De bevoegde autoriteiten zullen beter in staat zijn om de gegevens in het informatiesysteem te verwerken en relevante informatie uit te wisselen.

Er zijn twijfels geuit over de haalbaarheid van een evaluatie van de EUDR voordat deze in werking treedt. In dit voorstel wordt daarom rekening gehouden met de gewijzigde datum van inwerkingtreding overeenkomstig Verordening (EU) 2024/3234 en met de behoefte aan gegevens over de uitvoering van de verordening, met inbegrip van de effecten ervan op ontbossing en bosdegradatie, de gevolgen ervan voor marktdeelnemers en handelaren, met name kmo's, en voor de handelsstromen, door de datum van de evaluatieclausules aan te passen.

Om marktdeelnemers die micro- of kleine ondernemingen zijn in de zin van artikel 3, lid 1 of lid 2, eerste zin, van Richtlijn 2013/34/EU voldoende tijd te geven om de voorgestelde wijzigingen uit te voeren, is de Commissie van mening dat de bepalingen van de verordening met ingang van 30 december 2026 moeten gelden voor micro- en kleine marktdeelnemers. Andere gerelateerde data zullen dienovereenkomstig worden aangepast. Tegelijkertijd moet de datum van toepassing van de verplichtingen voor de bevoegde autoriteiten tot het uitvoeren van controles en andere handhavingsmaatregelen als bedoeld in de artikelen 16 tot en met 19, artikel 22 en artikel 24, worden vastgesteld op 30 juni 2026 en voor micro- en kleine marktdeelnemers op 30 december 2026. Wanneer een bevoegde autoriteit vóór de inwerkingtreding van de artikelen 16 tot en met 19, artikel 22 en artikel 24 kennisneemt of in kennis wordt gesteld van niet-naleving van Verordening (EU) 2023/1115, kan zij marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren waarschuwingen bezorgen, vergezeld van aanbevelingen om naleving te bereiken.

- **Verenigbaarheid met bestaande bepalingen op het beleidsterrein**

In de mededeling van de Commissie van 2019 “Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren”⁸ heeft de Commissie zich ertoe verbonden “aanvullende regelgevende en niet-regelgevende maatregelen aan de vraagzijde te beoordelen om te zorgen voor een gelijk speelveld en algemene kennis over ontbossingsvrije toeleveringsketens, en zo de transparantie van de toeleveringsketen te vergroten en het risico op ontbossing en bosdegradatie dat samenhangt met de invoer van grondstoffen in de EU, tot een minimum te beperken”. Deze verbintenis werd vervolgens bevestigd in de Europese Green Deal⁹, alsook in de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030¹⁰ en de “van boer tot bord”-

⁸ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren (COM(2019) 352 final).

⁹ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — De Europese Green Deal (COM(2019) 640 final).

¹⁰ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 — De natuur terug in ons leven brengen (COM(2020) 380 final).

strategie¹¹, twee strategieën waarin een wetgevingsvoorstel in 2021 werd aangekondigd. De vaststelling van de EUDR maakte integraal deel uit van en strookte met de algemene doelstellingen van de Europese Green Deal en alle in het kader daarvan ontwikkelde initiatieven.

De Europese Commissie heeft tegelijkertijd de doelstelling vastgesteld om alle administratieve kosten met 25 % te verminderen en voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) met 35 %, waardoor het huidige voorstel wordt afgestemd op de lopende maatregelen om de rapportagevereisten te vereenvoudigen door grondig te beoordelen in hoeverre de bestaande vereisten relevant zijn om de doelstellingen van de onderliggende wetgeving te bereiken.

- **Verenigbaarheid met andere beleidsterreinen van de Unie**

Het voorstel is in overeenstemming met de doelstellingen van het Europese klimaat- en milieubeleid. De belangrijkste doelstellingen van de verordening blijven gehandhaafd, aangezien de volledige traceerbaarheid van producten gewaarborgd blijft en het voorstel in wijzigingen voorziet die geen invloed hebben op de inhoud van de beleidsdoelstellingen, namelijk de bijdrage van de Unie aan ontbossing en bosdegradatie wereldwijd tot een minimum beperken, en aldus bij te dragen tot een vermindering van wereldwijde ontbossing, en de bijdrage van de Unie aan broeikasgasemissies en het wereldwijde biodiversiteitsverlies te verminderen. Het is ook in overeenstemming met de agenda voor betere regelgeving, aangezien het de Commissie en de bevoegde autoriteiten beter in staat zal stellen hun taken uit hoofde van de verordening uit te voeren en tegelijkertijd kosten voor marktdeelnemers, handelaren en bevoegde autoriteiten voorkomt.

2. RECHTSGRONDSLAG, SUBSIDIARITEIT EN EVENREDIGHEID

- **Rechtsgrondslag**

De bevoegdheid van de EU om op te treden op het gebied van ontbossing en bosdegradatie vloeit voort uit de artikelen van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) die betrekking hebben op milieubescherming. In artikel 191, lid 1, VWEU worden “behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu, bescherming van de gezondheid van de mens, behoedzaam en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen, bevordering [...] van maatregelen om het hoofd te bieden aan regionale of mondiale milieuproblemen, en in het bijzonder de bestrijding van klimaatverandering” omschreven als de doelstellingen van het milieubeleid van de Unie. Om de doelstellingen van artikel 191 VWEU te verwezenlijken, moet artikel 192, lid 1, VWEU daarom als rechtsgrondslag voor het voorstel worden gebruikt.

- **Subsidiariteit (bij niet-exclusieve bevoegdheid)**

Dit initiatief is in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel. Aangezien een wijziging van de EUDR noodzakelijk is, kunnen de doelstellingen van dit initiatief niet door de lidstaten zelf worden verwezenlijkt.

De vereenvoudigingen van deze verordening die met dit voorstel worden beoogd, zullen de rechtszekerheid verder vergroten en de rapportagevereisten rationaliseren.

¹¹ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Een “van boer tot bord”-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem (COM(2020) 381 final).

- **Evenredigheid**

Het voorstel is in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel, wat betekent dat het niet verder gaat dan nodig is om de doelstellingen van de Verdragen, en met name de goede werking van de eengemaakte markt, te verwezenlijken. Wat de subsidiariteitstoets betreft, kunnen de lidstaten de problemen niet aanpakken zonder een voorstel tot wijziging van de toepassingsdatum van de EUDR en de bijbehorende data.

De vereenvoudiging van administratieve vereisten, met inbegrip van rapportagevereisten, vereenvoudigt het rechtskader door wijzigingen aan te brengen die geen afbreuk doen aan de inhoud van de beleidsdoelstellingen. Het voorstel is daarom beperkt tot de wijzigingen die nodig zijn om het aantal interacties tussen marktdeelnemers en het informatiesysteem te verminderen en de naleving doeltreffender te maken zonder de inhoud van de betrokken wetgeving te wijzigen en tegelijkertijd de nalevingslasten te verminderen.

- **Keuze van het instrument**

Met het voorstel wordt Verordening (EU) 2023/1115 betreffende het op de markt van de Unie aanbieden en de uitvoer uit de Unie van bepaalde grondstoffen en producten die met ontbossing en bosdegradatie verband houden, gewijzigd wat betreft bepaalde verplichtingen van marktdeelnemers en handelaren. Het moet dus dezelfde handelingsvorm aannemen, namelijk een verordening.

3. EVALUATIE, RAADPLEGING VAN BELANGHEBBENDEN EN EFFECTBEOORDELING

- **Evaluatie van bestaande wetgeving en controle van de resultaatgerichtheid ervan**

Het voorstel is gebaseerd op de geschiktheidscontrole van de EU-houtverordening¹² en op de ervaring die is opgedaan bij de voorbereiding van de uitvoering van de EUDR sinds de inwerkingtreding ervan op 29 juni 2023.

- **Raadpleging van belanghebbenden**

In de aanloop naar de vaststelling van de EUDR en sinds de inwerkingtreding ervan hebben de diensten van de Commissie de lidstaten en verschillende belanghebbenden in de Unie en in derde landen voortdurend geraadpleegd via verschillende communicatiekanalen. De deskundigengroep voor de bescherming en het herstel van de bossen wereldwijd, evenals de EU-houtverordening en de Flegt-verordening, ondersteunt de diensten van de Commissie bij de voorbereiding van de uitvoering van de verordening, verzamelt technische expertise en wisselt ervaringen en goede praktijken uit ter voorbereiding op de uitvoering.

In overeenstemming met het strategisch kader voor internationale samenwerking¹³ worden de samenwerking en het overleg met derde landen voortgezet om de verordening en de grondgedachte en de vereisten ervan toe te lichten, concrete behoeften en bezorgdheden te bespreken en zo mogelijkheden voor samenwerking te onderzoeken ter ondersteuning van de

¹² Werkdocument van de diensten van de Commissie — Fitness Check on Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market (the EU Timber Regulation) and on Regulation (EC) No 2173/2005 of 20 December 2005 on the establishment of a FLEGT licensing scheme for imports of timber into the European Community (FLEGT Regulation) (SWD(2021) 328 final).

¹³ Mededeling van de Commissie betreffende het strategisch kader voor internationale samenwerking in het kader van Verordening (EU) 2023/1115 betreffende het op de markt van de Unie aanbieden en de uitvoer uit de Unie van bepaalde grondstoffen en producten die met ontbossing en bosdegradatie verband houden (C/2024/7527).

transitie naar ontbossingsvrije toeleveringsketens. Deze werkzaamheden zijn sinds de vaststelling van de verordening geïntensiveerd en zullen met het oog op de toepassing ervan worden voortgezet.

Verdere feedback over de EUDR werd verkregen in het kader van de uitgebreide contacten van de diensten van de Commissie tijdens bilaterale bijeenkomsten en via een verzoek om input met als titel “ Administratieve vereenvoudiging op het vlak van milieuwetgeving ”.

In reactie op dit verzoek om input was de overgrote meerderheid van de respondenten uit het maatschappelijk middenveld voorstander van het behoud van de EUDR in haar huidige vorm en pleitte zij voor het behoud van de huidige ambities en strenge handhaving. Ongeveer 80 % van de overige respondenten (de particuliere en de publieke sector) steunde ook de handhaving van de wetgeving, maar benadrukte dat er behoefte is aan vereenvoudiging, evenredigheid en juridische duidelijkheid, en sommigen vroegen om uitstel vanwege onvoorbereide IT-systemen, richtsnoeren en benchmarking. Als onderdeel van de overige feedback die de particuliere en de publieke sector hebben ontvangen, benadrukten andere belanghebbenden de noodzaak van rechtszekerheid. Zij waren geen voorstander van een herziening van de verordening en wilden zich in plaats daarvan richten op de uitvoering ervan. Dit voorstel moet een evenwicht tussen deze perspectieven bieden door de rapportagevereisten te vereenvoudigen en de tijdschema's op elkaar af te stemmen.

- **Bijeenbrengen en gebruik van expertise**

Het voorstel is uitgewerkt na een interne doorlichting van bestaande rapportageverplichtingen en is gebaseerd op de ervaring die is opgedaan met de uitvoering van de desbetreffende wetgeving, met inbegrip van de EU-houtverordening. Daarnaast zijn de input en feedback van de bevoegde autoriteiten en uiteenlopende belanghebbenden die zich voorbereiden op de inwerkingtreding grondig onderzocht in het kader van een beoordeling van de wijze waarop de rapportagevereisten kunnen worden verlaagd zonder afbreuk te doen aan de doelstellingen van de verordening.

- **Effectbeoordeling**

Het voorstel betreft gerichte wijzigingen van de verordening om een aantal rapportagevereisten te verduidelijken en te vereenvoudigen, tijdschema's op elkaar af te stemmen en het aantal interacties met het informatiesysteem te verminderen. De belangrijkste maatregelen zijn gebaseerd op de ervaring die is opgedaan bij de voorbereiding van de uitvoering van deze verordening. De voorgestelde gerichte wijzigingen zorgen voor een efficiëntere en doeltreffendere uitvoering.

Er is een effectbeoordeling uitgevoerd voor het voorstel¹⁴ dat heeft geleid tot de vaststelling van de EUDR. De bevindingen daarvan werden in overweging genomen bij het opstellen van dit voorstel.

- **Resultaatgerichtheid en vereenvoudiging**

Dit voorstel past in het streven van de Europese Commissie om de regeldruk voor burgers, bedrijven en overheden te verlichten. Met het voorstel wordt derhalve gestreefd naar

¹⁴ WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE — IMPACT ASSESSMENT minimising the risk of deforestation and forest degradation associated with products placed on the EU market Accompanying the document Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the making available on the Union market as well as export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation and repealing Regulation (EU) No 995/2010 [EUR-Lex - 52021SC0326 — EN — EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

vereenvoudiging van rapportagevereisten en een vermindering van onnodige lasten en kosten voor ondernemingen, zonder afbreuk te doen aan de bescherming van het milieu.

- **Grondrechten**

Het voorstel eerbiedigt de grondrechten en neemt de beginselen in acht die met name in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie zijn erkend. Het draagt met name bij aan de doelstelling van een hoog niveau van milieubescherming overeenkomstig het beginsel van duurzame ontwikkeling zoals neergelegd in artikel 37 van het Handvest.

4. GEVOLGEN VOOR DE BEGROTING

Het financieel memorandum met de gevolgen voor de budgettaire, personele en administratieve middelen is gehecht aan het voorstel dat heeft geleid tot de vaststelling van Verordening (EU) 2023/1115. Dit voorstel vereist een interne herschikking van middelen, maar brengt geen aanzienlijke extra kosten met zich mee voor de Commissie.

5. OVERIGE ELEMENTEN

- **Uitvoeringsplanning en regelingen betreffende controle, evaluatie en rapportage**

Aangezien het voorstel de rapportagevereisten uit hoofde van de EUDR wijzigt, bevat het geen aanvullende uitvoeringsplannen en controle-, evaluatie- en rapportageregelingen die verder gaan dan de bestaande regelingen op grond van genoemde verordening.

- **Artikelsgewijze toelichting**

Het voorstel betreft de wijziging van bepaalde verplichtingen van marktdeelnemers en handelaren uit hoofde van Verordening (EU) 2023/1115. Door de invoering van twee nieuwe definities voorziet het voorstel in vereenvoudigingen voor de meeste betrokkenen die onder de verplichtingen vallen en in een aanzienlijke vermindering van het aantal zorgvuldigheidsverklaringen dat via het in artikel 33 genoemde informatiesysteem moet worden ingediend.

Ten eerste wordt, met het oog op juridische duidelijkheid en een vermindering van rapportagevereisten en de daarmee samenhangende belasting van het informatiesysteem, een nieuwe categorie “downstreammarktdeelnemers” ingevoerd. De zorgvuldigheidsverplichtingen van dergelijke downstreammarktdeelnemers zijn dezelfde als de voorgestelde verminderde verplichtingen voor handelaren. Zowel voor downstreammarktdeelnemers als voor handelaren vervalt de verplichting om na te gaan of passende zorgvuldigheid is betracht en om zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen, zodat de rapportagevereisten aanzienlijk verminderen en er minder interacties met het informatiesysteem nodig zijn.

Niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en handelaren moeten zich nog steeds in het informatiesysteem registreren, aangezien zij een aanzienlijke invloed hebben op toeleveringsketens en een belangrijke rol spelen bij het waarborgen dat toeleveringsketens ontbossingsvrij zijn. Tegelijkertijd moeten alle downstreammarktdeelnemers en handelaren, ongeacht of zij kmo's zijn, volledige traceerbaarheid blijven waarborgen door de referentienummers en aangifte-identificatienummers te verzamelen en door te geven.

Ten tweede wordt, om de rapportagevereisten en de bijbehorende belasting van het informatiesysteem verder te verminderen, een nieuwe subcategorie van marktdeelnemers vastgesteld, namelijk de “micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie”, die niet hoeft de voldoen aan de verplichting om een zorgvuldigheidsverklaring in te dienen.

Micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie zijn natuurlijke personen of micro- of kleine ondernemingen die gevestigd zijn in een overeenkomstig artikel 29 van deze verordening als laag risico aangemerkt land en die relevante producten in de handel brengt of uitvoert die zij zelf produceren, wat betekent dat zij de relevante grondstoffen in de relevante producten zelf telen, oogsten, verkrijgen of fokken.

Om de werking van de verordening te behouden, wat nodig is om de doelstellingen ervan te verwezenlijken, namelijk het waarborgen van de traceerbaarheid in de hele toeleveringsketen om ervoor te zorgen dat in de handel gebrachte producten ontbossingsvrij en legaal zijn, moeten micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie een eenmalige vereenvoudigde aangifte in het informatiesysteem indienen of de relevante informatie verstrekken via een alternatief systeem of een alternatieve databank dat of die is opgezet krachtens de wetgeving van de Unie of de lidstaten, en daarbij informatie verstrekken over hun activiteiten, onder meer over de geolocatie of het postadres van alle percelen waar de relevante grondstoffen worden geproduceerd. Door deze eenmalige vereenvoudigde aangifte in te dienen of door de relevante informatie te verstrekken via een systeem of databank dat of die is opgezet krachtens de wetgeving van de Unie of de lidstaat, verkrijgt de micro- en kleine marktdeelnemer in de primaire productie een aangifte-identificatienummer dat wordt doorgegeven met alle relevante producten die de micro- en kleine marktdeelnemer in de primaire productie in de handel brengt of uitvoert.

Aangezien de datum van toepassing van Verordening (EU) 2023/1115 is uitgesteld bij Verordening (EU) 2024/3234 van het Europees Parlement en de Raad¹⁵, kan een mogelijke uitbreiding van het toepassingsgebied van Verordening (EU) 2023/1115 bovendien niet worden beoordeeld zonder bewijsmateriaal over de toepassing ervan, het effect ervan op ontbossing en bosdegradatie, de gevolgen ervan voor marktdeelnemers en handelaren, met name kmo's, en voor de handelsstromen. De verplichtingen in verband met de door de Commissie uit te voeren effectbeoordelingen als bedoeld in artikel 34, leden 1 tot en met 4, worden daarom geschrapt. Deze effectbeoordelingen zullen in de volledige evaluatie aan bod komen. De datum van de volledige evaluatie wordt daarom aangepast naar 30 juni 2030, zodat bij de evaluatie rekening kan worden gehouden met de ervaring met de handhaving van de verordening. Met het oog op de gewijzigde verplichtingen voor marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, zal de volledige evaluatie ook betrekking hebben op het effect van die wijzigingen op de verwezenlijking van de algemene doelstellingen van Verordening (EU) 2023/1115.

Om marktdeelnemers die micro- of kleine ondernemingen zijn in de zin van artikel 3, lid 1 of lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU voldoende tijd te geven om de voorgestelde wijzigingen uit te voeren, worden de toepassingsdatum van de verordening en de data in andere verwante bepalingen, met name de bepaling over de intrekking van Verordening (EU) nr. 995/2010, de overgangsbepalingen en de bepalingen inzake de uitgestelde toepassing voor micro- en kleine ondernemingen, gewijzigd. Dit betekent dat de in artikel 38, lid 2, van Verordening (EU) 2023/1115 genoemde voorschriften die voorzien in materiële verplichtingen, met ingang van 30 december 2026 zullen gelden voor micro- en kleine marktdeelnemers. Andere gerelateerde data zullen dienovereenkomstig worden aangepast.

Tegelijkertijd wordt de datum van toepassing van de verplichtingen voor de bevoegde autoriteiten tot het uitvoeren van controles en andere handhavingsmaatregelen als bedoeld in

¹⁵ Verordening (EU) 2024/3234 van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 2024 tot wijziging van Verordening (EU) 2023/1115 wat betreft de bepalingen betreffende de datum van toepassing ([PB L, 2024/3234, 23.12.2024](#), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3234/oj>).

de artikelen 16 tot en met 19, artikel 22 en artikel 24, vastgesteld op 30 juni 2026 en voor micro- en kleine marktdeelnemers op 30 december 2026. Wanneer een bevoegde autoriteit vóór de inwerkingtreding van de artikelen 16 tot en met 19, artikel 22 en artikel 24 kennisneemt of in kennis wordt gesteld van niet-naleving van Verordening (EU) 2023/1115, kan zij marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren waarschuwingen bezorgen, vergezeld van aanbevelingen om naleving te bereiken.

Voorstel voor een

VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

tot wijziging van Verordening (EU) 2023/1115 wat betreft bepaalde verplichtingen van marktdeelnemers en handelaren

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 192, lid 1,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's²,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EU) 2023/1115 van het Europees Parlement en de Raad³ werd vastgesteld om ontbossing en bosdegradatie terug te dringen. Zij voorziet in voorschriften betreffende het in de Unie in de handel brengen en het op de markt van de Unie aanbieden, alsmede de uitvoer uit de Unie van relevante producten, zoals opgenomen in bijlage I bij de verordening, die relevante grondstoffen, zijnde runderen, cacao, koffie, oliepalm, rubber, soja en hout, bevatten of daarmee zijn gevoederd of vervaardigd. De verordening heeft met name tot doel ervoor te zorgen dat die grondstoffen en relevante producten alleen in de Unie in de handel worden gebracht, op de markt van de Unie worden aangeboden of worden uitgevoerd als zij ontbossingsvrij zijn, zijn geproduceerd overeenkomstig de relevante wetgeving van het land van productie en vergezeld gaan van een zorgvuldigheidsverklaring.
- (2) Overeenkomstig artikel 33 van Verordening (EU) 2023/1115 heeft de Commissie, in nauwe samenwerking met de lidstaten en andere belanghebbenden, het informatiesysteem voor de indiening van zorgvuldigheidsverklaringen ontwikkeld. Belanghebbenden zijn bij het ontwikkelingsproces betrokken geweest om te zorgen voor een efficiënte indiening van zorgvuldigheidsverklaringen, afgestemd op de behoeften van de marktdeelnemers. Het informatiesysteem is op 4 december 2024 gelanceerd en stelt marktdeelnemers, handelaren die geen micro-, kleine en middelgrote ondernemingen zijn ("niet-kmo-handelaren") en hun gemachtigde vertegenwoordigers in staat zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen. Naar aanleiding

¹ PB C [...], [...], blz. [...].

² PB C [...], [...], blz. [...].

³ Verordening (EU) 2023/1115 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2023 betreffende het op de markt van de Unie aanbieden en de uitvoer uit de Unie van bepaalde grondstoffen en producten die met ontbossing en bosdegradatie verband houden, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 995/2010 ([PB L 150 van 9.6.2023, blz. 206](#), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj>).

van de jongste prognoses over het aantal activiteiten en interacties in dat informatiesysteem is de systeembelasting evenwel grondig herbeoordeeld en de hoeveelheid verkeer is daarbij veel groter gebleken dan aanvankelijk verwacht.

- (3) In het door Mario Draghi opgestelde verslag van 2024 over de toekomst van het Europese concurrentievermogen⁴ is bovendien aangetoond dat het toenemende aantal regels en de complexiteit ervan de speelruimte van EU-bedrijven inperkt en het concurrentievermogen bedreigt. De complexiteit van de regels is ook aan de kaak gesteld door handelspartners. Tegen die achtergrond is het nodig bepaalde procedures en voorschriften van Verordening (EU) 2023/1115 te vereenvoudigen en een eind te maken aan overbodige regeldruk voor bedrijven, zonder afbreuk te doen aan de doelstellingen van die verordening.
- (4) Voorts moet er als onderdeel van de vereenvoudigingsoefening worden gesnoeid in de administratieve lasten ten gevolge van de verplichtingen voor downstreamactoren die geen micro-, kleine en middelgrote ondernemingen zijn (“niet-kmo-downstreamactoren”) en micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie die hun eigen producten produceren en in de handel brengen.
- (5) Met het oog op juridische duidelijkheid in de downstreamtoeleveringsketens en een verdere vermindering van rapportagevereisten en de daarmee samenhangende belasting van het informatiesysteem, moet een nieuwe categorie “downstreammarktdeelnemer” worden ingevoerd. De verplichtingen van dergelijke downstreammarktdeelnemers moeten identiek zijn aan die welke gelden voor handelaren. Downstreammarktdeelnemers noch handelaren moeten worden verplicht na te gaan of passende zorgvuldigheid is betracht en zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen, zodat de rapportagevereisten verminderen en er minder interacties met het informatiesysteem nodig zijn.
- (6) Niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en -handelaren hebben een aanzienlijke invloed op toeleveringsketens en spelen een belangrijke rol bij het waarborgen dat toeleveringsketens ontbossingsvrij zijn. Hun registratie in het informatiesysteem moet daarom nog steeds worden verplicht. Tegelijkertijd moeten alle downstreammarktdeelnemers of handelaren, ongeacht of zij kmo's zijn, volledige traceerbaarheid blijven waarborgen door de referentienummers van zorgvuldigheidsverklaringen en aan micro- en kleine producenten toegekende aangifte-identificatienummers te verzamelen en door te geven.
- (7) Alle marktdeelnemers, ongeacht hun omvang, die relevante producten in de handel brengen of uitvoeren, vallen onder het toepassingsgebied van Verordening (EU) 2023/1115. Dat zorgt voor administratieve lasten voor micro- en kleine producenten die hun eigen producten in de handel brengen of uitvoeren. Om tegemoet te komen aan de bezorgdheden in verband met micro- en kleine marktdeelnemers die hun eigen producten produceren en in de handel brengen, en om de belasting van het informatiesysteem verder te verminderen, moet een nieuwe subcategorie marktdeelnemers worden ingevoerd die niet hoeft te voldoen aan de verplichting een zorgvuldigheidsverklaring in te dienen. Die nieuwe subcategorie, “micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie” genaamd, moet betrekking hebben op natuurlijke personen of micro- of kleine ondernemingen die gevestigd zijn in een

⁴ Verslag 2024 van Mario Draghi over de toekomst van het Europese concurrentievermogen: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_nl.

overeenkomstig artikel 29 van deze verordening als laag risico aangemerkt land en die relevante producten in de handel brengen of uitvoeren die zij zelf produceren, wat betekent dat zij de relevante grondstoffen in de relevante producten zelf telen, oogsten, verkrijgen of fokken. Zowel binnen als buiten de Unie gevestigde marktdeelnemers moeten onder de definitie van micro- en kleine marktdeelnemer in de primaire productie vallen.

- (8) Om de efficiënte verwezenlijking van de doelstellingen van Verordening (EU) 2023/1115 te waarborgen, en met name de traceerbaarheid in de hele toeleveringsketen te kunnen waarborgen om ervoor te zorgen dat producten die in de handel worden gebracht ontbossingsvrij zijn, moeten micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie niettemin worden verplicht een eenmalige vereenvoudigde aangifte in het informatiesysteem in te dienen. Het informatiesysteem moet een aangifte-identificatienummer genereren bij de indiening van de vereenvoudigde aangifte door een micro- en kleine marktdeelnemer in de primaire productie. Relevante producten die door een micro- en kleine marktdeelnemer in de primaire productie in de handel worden gebracht of worden uitgevoerd moeten vergezeld gaan van dat aangifte-identificatienummer. Om de traceerbaarheidsvoorschriften uit hoofde van Verordening (EU) 2023/1115 te handhaven en de doelstellingen van de verordening na te streven, moet de in de vereenvoudigde aangifte opgenomen informatie een automatische risicobeoordeling door het informatiesysteem toelaten, controles door de bevoegde autoriteiten overeenkomstig de op risico gebaseerde benadering vergemakkelijken, en in de mate van het mogelijke en in overeenstemming met de toepasselijke wetgeving inzake gegevensbescherming zichtbaar zijn voor downstreamactoren.
- (9) Bij Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad⁵ zijn in de Unie gevestigde primaire producenten van runderen reeds onderworpen aan traceerbaarheids- en rapportagevoorschriften die gelijkwaardig zijn aan die van Verordening (EU) 2023/1115. De relevante gegevens worden opgeslagen in nationale databanken van de lidstaten. Het is daarom passend micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie vrij te stellen van de verplichting een vereenvoudigde aangifte in te dienen, voor zover de vereiste informatie reeds beschikbaar is in dergelijke databanken, en de lidstaten de relevante gegevens beschikbaar stellen in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem. Die bepaling moet ook van toepassing zijn op micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie in andere sectoren waarvoor de Uniewetgeving of nationale wetgeving van de lidstaten voorziet in gelijkwaardige traceerbaarheids- of rapportageverplichtingen, mits aan dezelfde voorwaarden wordt voldaan.
- (10) Zoals uiteengezet in de richtsnoeren⁶, moet in gevallen waarin de activiteiten van onbeduidende omvang zijn, gelet op alle omstandigheden, het evenredigheidsbeginsel in acht worden genomen. Incidentele extensieve of incidentele kleinschalige begrazing in bossen mag niet worden beschouwd als hoofdzakelijk landbouwgebruik, op voorwaarde dat de productie en aanverwante activiteiten geen nadelig effect hebben op de boshabitat.

⁵ Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde handelingen op het gebied van diergezondheid (diergezondheidswetgeving) (PB L 84 van 31.3.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/429/oj>).

⁶ Richtsnoeren voor Verordening (EU) 2023/1115 betreffende ontbossingsvrije producten (PB C, C/2025/4524, 12.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/4524/oj>).

- (11) Om juridisch gezien duidelijk te stellen dat alle micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, ongeacht hun rechtsvorm, in aanmerking komen voor de vereenvoudigde bepalingen voor micro-, kleine en middelgrote ondernemingen in Verordening (EU) 2023/1115, moet de definitie van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen worden gewijzigd om te verduidelijken dat de rechtsvorm niet relevant mag zijn bij het bepalen of een natuurlijke of rechtspersoon aan de definitie voldoet. Hetzelfde moet worden verduidelijkt voor micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie.
- (12) Artikel 34, leden 1 tot en met 4, van Verordening (EU) 2023/1115 bevat bepalingen met betrekking tot de evaluatie van die verordening, waarbij de Commissie wordt gemachtigd om verschillende effectbeoordelingen in te dienen, in voorkomend geval vergezeld van wetgevingsvoorstellen. Aangezien de datum van toepassing van Verordening (EU) 2023/1115 is uitgesteld bij Verordening (EU) 2024/3234 van het Europees Parlement en de Raad⁷, kan een mogelijke uitbreiding van het toepassingsgebied van Verordening (EU) 2023/1115 niet worden beoordeeld bij gebrek aan bewijsmateriaal over de toepassing ervan, het effect ervan op ontbossing en bosdegradatie, de gevolgen ervan voor marktdeelnemers en handelaren, met name kmo's, en voor de handelsstromen. De verplichtingen in verband met de door de Commissie uit te voeren effectbeoordelingen als bedoeld in artikel 34, leden 1 tot en met 4, moeten daarom worden geschrapt. Die effectbeoordelingen moeten deel uitmaken van de volledige evaluatie van Verordening (EU) 2023/1115. De datum van de in artikel 34, lid 6, van Verordening (EU) 2023/1115 bedoelde volledige evaluatie moet worden aangepast naar 30 juni 2030, zodat bij de evaluatie rekening kan worden gehouden met de ervaring met de handhaving van de verordening. Met het oog op de gewijzigde verplichtingen voor marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, moet de volledige evaluatie ook betrekking hebben op het effect van die wijzigingen op de verwezenlijking van de algemene doelstellingen van Verordening (EU) 2023/1115.
- (13) Om marktdeelnemers die micro- of kleine ondernemingen zijn in de zin van artikel 3, lid 1 of lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU voldoende tijd te geven om de voorgestelde wijzigingen uit te voeren, moeten de overeenkomstige toepassingsdata van de bepalingen van Verordening (EU) 2023/1115 waarin verplichtingen voor de marktdeelnemers, handelaren en bevoegde autoriteiten zijn vastgesteld, als vermeld in artikel 38, lid 2, van die verordening, voor micro- en kleine marktdeelnemers worden vastgesteld op 30 december 2026.
- (14) Tegelijkertijd moet de toepassingsdatum van de verplichtingen voor de bevoegde autoriteiten tot het uitvoeren van controles en andere handhavingsmaatregelen als bedoeld in de artikelen 16 tot en met 19, artikel 22 en artikel 24, worden vastgesteld op 30 juni 2026 voor marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, en met ingang van 30 december 2026 voor micro- en kleine marktdeelnemers. Dat stelt marktdeelnemers in staat te beginnen voldoen aan hun verplichtingen in overeenstemming met de inwerkingtreding, terwijl zij een respijtp periode krijgen om zich aan de wetswijzigingen aan te passen.

⁷ Verordening (EU) 2024/3234 van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 2024 tot wijziging van Verordening (EU) 2023/1115 wat betreft de bepalingen betreffende de datum van toepassing ([PB L, 2024/3234, 23.12.2024](#), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3234/oj>).

- (15) Wanneer een bevoegde autoriteit vóór de inwerkingtreding van de artikelen 16 tot en met 19, artikel 22 en artikel 24 kennisneemt of in kennis wordt gesteld van niet-naleving van Verordening (EU) 2023/1115, kan zij marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren waarschuwingen bezorgen, vergezeld van aanbevelingen om naleving te bereiken.
- (16) In het licht van het uitstel van de datum waarop micro- en kleine marktdeelnemers aan Verordening (EU) 2023/1115 moeten voldoen, moeten de data in andere verwante bepalingen, namelijk de intrekking van Verordening (EU) nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad⁸, de overgangsbepalingen en de bepalingen inzake de uitgestelde toepassing van Verordening (EU) 2023/1115 voor micro-ondernemingen of kleine ondernemingen, dienovereenkomstig worden aangepast. Om te voorzien in voldoende afstemmingstijd wat betreft de technische ontwikkelingen van de elektronische interface op basis van de éénloketomgeving van de Europese Unie voor de douane, moet de datum waarop de elektronische interface in gebruik wordt genomen dienovereenkomstig worden aangepast.
- (17) Aangezien de doelstellingen van deze verordening, namelijk het vereenvoudigen van bepaalde rapportageverplichtingen en het stroomlijnen van de termijnen met behoud van de doelstellingen van Verordening (EU) 2023/1115 als zodanig, niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang en de gevolgen van het optreden beter op Unieniveau kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie maatregelen nemen overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken.
- (18) Verordening (EU) 2023/1115 moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (19) Deze verordening moet met spoed in werking treden op de derde dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* om ervoor te zorgen dat deze verordening in werking treedt voor de huidige datum van toepassing van Verordening (EU) 2023/1115,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Wijzigingen van Verordening (EU) 2023/1115

Verordening (EU) 2023/1115 wordt als volgt gewijzigd:

1) artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

a) punt 15 wordt vervangen door:

“15) “marktdeelnemer”: een natuurlijke of rechtspersoon die in het kader van een handelsactiviteit relevante producten in de handel brengt of uitvoert, met uitzondering van downstreammarktdeelnemers;”;

b) de volgende punten 15 bis en 15 ter worden ingevoegd:

⁸ Verordening (EU) nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen (PB L 295 van 12.11.2010, blz. 23, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2010/995/oj>).

“15 bis) “micro- en kleine marktdeelnemer in de primaire productie”: een marktdeelnemer die een natuurlijke persoon is of een micro- of kleine onderneming, zoals gedefinieerd in artikel 3, lid 1, en lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad*, ongeacht de rechtsvorm ervan, die gevestigd is in een overeenkomstig artikel 29 van deze verordening als laag risico aangemerkt land, en die in het kader van een handelsactiviteit relevante producten in de handel brengt of uitvoert die de marktdeelnemer zelf heeft geteeld, geoogst, verkregen uit of gefokt op relevante percelen of, wat runderen betreft, in etablissementen;

15 ter) “downstreammarktdeelnemer”: een natuurlijke of rechtspersoon die in het kader van een handelsactiviteit relevante producten in de handel brengt of uitvoert die zijn vervaardigd met gebruikmaking van relevante producten, waarbij alle relevante producten vergezeld gaan van een zorgvuldigheidsverklaring of een vereenvoudigde aangifte;

* Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PB L 182 van 29.6.2013, blz. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj>).”;

c) punt 17 wordt vervangen door:

“17) “handelaar”: een andere persoon in de toeleveringsketen dan de marktdeelnemer of de downstreammarktdeelnemer die in het kader van een handelsactiviteit relevante producten op de markt aanbiedt;”;

d) punt 19 wordt vervangen door:

“19) “in het kader van een handelsactiviteit”: met het oog op verwerking, voor distributie aan commerciële of niet-commerciële consumenten, of voor gebruik in de onderneming van de marktdeelnemer, de downstreammarktdeelnemer of de handelaar zelf;”;

e) punt 22 wordt vervangen door:

“22) “gemachtigde vertegenwoordiger”: een in de Unie gevestigde natuurlijke of rechtspersoon die, overeenkomstig artikel 6, schriftelijk door een marktdeelnemer is gemachtigd om namens die marktdeelnemer specifieke taken te vervullen in verband met de verplichtingen van de marktdeelnemer uit hoofde van deze verordening;”;

f) punt 30 wordt vervangen door:

“30) “micro-, kleine en middelgrote ondernemingen” of “kmo’s”: micro-, kleine en middelgrote ondernemingen in de zin van artikel 3, lid 1, lid 2, eerste alinea, en lid 3, van Richtlijn 2013/34/EU, ongeacht de rechtsvorm ervan;”;

2) in artikel 3 wordt punt c) vervangen door:

“c) zij gaan vergezeld van een zorgvuldigheidsverklaring of een vereenvoudigde aangifte, zoals vereist door de desbetreffende bepalingen van deze verordening.”;

3) de titel van hoofdstuk 2 wordt vervangen door:

“HOOFDSTUK 2

VERPLICHTINGEN VAN MARKTDEELNEMERS, DOWNSTREAMMARKTDEELNEMERS EN HANDELAREN”;

4) artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 3 wordt vervangen door:

“3. Door de zorgvuldigheidsverklaring ter beschikking te stellen van de bevoegde autoriteiten of, in het geval van micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie, door de in artikel 4 bis bedoelde vereenvoudigde aangifte in te dienen, neemt de marktdeelnemer de verantwoordelijkheid op zich dat het relevante product voldoet aan artikel 3. Marktdeelnemers houden de zorgvuldigheidsverklaringen gedurende vijf jaar na de datum van indiening van de verklaring via het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem bij.”;

b) lid 5 wordt vervangen door:

“5. Marktdeelnemers die, onder meer op basis van concrete aanwijzingen, relevante nieuwe informatie hebben ontvangen of ervan op de hoogte zijn gebracht dat een door hen in de handel gebracht relevant product niet in overeenstemming met de voorschriften van deze verordening dreigt te zijn, stellen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten waar zij het relevante product in de handel hebben gebracht, alsook de downstreammarktdeelnemers en de handelaren aan wie zij het relevante product hebben geleverd, daarvan onmiddellijk in kennis. In geval van uitvoer stellen de marktdeelnemers de bevoegde autoriteit van de lidstaat die het land van productie is daarvan in kennis.”;

c) lid 7 wordt vervangen door:

“7. Marktdeelnemers delen aan downstreammarktdeelnemers en aan handelaren verderop in de toeleveringsketen van de relevante producten die zij in de handel hebben gebracht of hebben uitgevoerd, de referentienummers van de zorgvuldigheidsverklaringen of, indien van toepassing, de aangifte-identificatienummers voor die producten mee.”;

d) de leden 8, 9 en 10 worden geschrapt;

5) het volgende artikel 4 bis wordt ingevoegd:

“Artikel 4 bis

Vereenvoudigde regeling voor micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie

1. De verplichtingen van artikel 4, leden 2 en 3, en lid 4, punt c), zijn niet van toepassing op micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie.
2. Micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie dienen in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem een eenmalige vereenvoudigde aangifte in voordat zij relevante producten in de handel brengen of uitvoeren. Na de indiening van hun vereenvoudigde aangifte krijgen zij een aangifte-identificatienummer toegekend.
3. Micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie verstrekken bij het indienen van de vereenvoudigde aangifte in het informatiesysteem de in bijlage III vermelde informatie. Bij eventuele wijzigingen van de informatie die zij hebben verstrekt, werken zij de informatie in hun vereenvoudigde aangifte bij.
4. Indien alle in bijlage III vermelde informatie beschikbaar is in een systeem dat of een databank die bestaat uit hoofde van de wetgeving van de Unie of de lidstaten, met uitzondering van het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem, zijn micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie niet verplicht een vereenvoudigde aangifte in te dienen overeenkomstig lid 2 van dit artikel. De lidstaten stellen die informatie per marktdeelnemer beschikbaar in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem. De

micro- of kleine marktdeelnemer in de primaire productie mag de relevante producten pas in de Unie in de handel brengen of uitvoeren nadat een aangifte-identificatienummer is toegekend.

5. Voor micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie kan de in artikel 9, lid 1, punt d), bedoelde geolocatie worden vervangen door het postadres van alle percelen waar de relevante grondstoffen die het relevante product bevat of waarmee het is vervaardigd, zijn geproduceerd.”;
- 6) de artikelen 5 en 6 worden vervangen door:

“Artikel 5

Verplichtingen van downstreammarktdeelnemers en handelaren

1. Downstreammarktdeelnemers en handelaren mogen relevante producten alleen op de markt aanbieden indien zij beschikken over de uit hoofde van lid 3 vereiste informatie.
2. Downstreammarktdeelnemers die geen kmo zijn (“niet-kmo-downstreammarktdeelnemers”) en handelaren die geen kmo zijn (“niet-kmo-handelaren”), registreren zich in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem alvorens de relevante producten in de handel te brengen, op de markt aan te bieden of uit te voeren.
3. Downstreammarktdeelnemers en handelaren verzamelen en bewaren de volgende informatie over de relevante producten die zij voornemens zijn in de handel te brengen, op de markt aan te bieden of uit te voeren:
 - a) de naam, de geregistreerde handelsnaam of het geregistreerde handelsmerk, het postadres, het e-mailadres en, indien beschikbaar, een internetadres van de marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren die de relevante producten aan hen hebben geleverd, alsook de referentienummers van de zorgvuldigheidsverklaringen of de aangifte-identificatienummers voor die producten;
 - b) de naam, de geregistreerde handelsnaam of het geregistreerde handelsmerk, het postadres, het e-mailadres en, indien beschikbaar, een internetadres van de downstreammarktdeelnemers of de handelaren aan wie zij de relevante producten hebben geleverd.
4. Downstreammarktdeelnemers en handelaren bewaren de in lid 3 bedoelde informatie gedurende minstens vijf jaar na de datum van het in de handel brengen, het op de markt aanbieden of het uitvoeren, en verstrekken die informatie op verzoek aan de bevoegde autoriteiten.
5. Downstreammarktdeelnemers en handelaren delen downstreammarktdeelnemers en handelaren aan wie zij relevante producten hebben geleverd, de referentienummers van de zorgvuldigheidsverklaringen of de aangifte-identificatienummers voor die relevante producten mee.
6. Downstreammarktdeelnemers en handelaren die, onder meer op basis van concrete aanwijzingen, relevante nieuwe informatie hebben ontvangen of ervan op de hoogte zijn gebracht dat een door hen in de handel gebracht of op de markt aangeboden relevant product niet in overeenstemming met de voorschriften van deze verordening dreigt te zijn, stellen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten waar zij het relevante product in de handel hebben gebracht of op de markt hebben aangeboden, alsook de

downstreammarktdeelnemers en handelaren aan wie zij het relevante product hebben geleverd, daarvan onmiddellijk in kennis. In geval van uitvoer stellen de downstreammarktdeelnemers de bevoegde autoriteit van de lidstaat die het land van productie is daarvan in kennis.

7. Indien niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren relevante informatie hebben ontvangen of ervan op de hoogte zijn gebracht dat een relevant product niet in overeenstemming is met de voorschriften van deze verordening, alvorens zij het relevante product in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren, stellen zij de bevoegde autoriteiten van de lidstaten waar zij voornemens zijn het relevante product in de handel te brengen of op de markt aan te bieden of van waaruit zij voornemens zijn het relevante product uit te voeren, daarvan onmiddellijk in kennis. In geval van concrete aanwijzingen gaan zij na of er zorgvuldigheid is betracht en of er geen of slechts een verwaarloosbaar risico is vastgesteld. Zij mogen geen producten in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren, tenzij uit de verificatie blijkt dat er geen of slechts een verwaarloosbaar risico op non-conformiteit bestaat.
8. Downstreammarktdeelnemers en handelaren verlenen aan de bevoegde autoriteiten alle assistentie die nodig is om het uitvoeren van de in artikel 19 bedoelde controles te vergemakkelijken, onder meer toegang tot de bedrijfsruimten en het beschikbaar stellen van documentatie en gegevens.

Artikel 6

Gemachtigde vertegenwoordigers

1. Marktdeelnemers kunnen een gemachtigde vertegenwoordiger opdragen om namens hen de zorgvuldigheidsverklaring krachtens artikel 4, lid 2, of een vereenvoudigde aangifte krachtens artikel 4 bis, lid 2, in te dienen. In dergelijke gevallen blijft de marktdeelnemer ervoor verantwoordelijk dat het relevante product voldoet aan artikel 3.
 2. De gemachtigde vertegenwoordiger verstrekt de bevoegde autoriteiten op verzoek een kopie van het mandaat in een officiële taal van de Unie en een kopie in een officiële taal van de lidstaat waarin de zorgvuldigheidsverklaring of de vereenvoudigde aangifte wordt behandeld of, wanneer dat niet mogelijk is, in het Engels.
 3. Een marktdeelnemer die een natuurlijke persoon of een micro-onderneming is, kan de volgende downstreammarktdeelnemer of handelaar verderop in de toeleveringsketen die geen natuurlijke persoon of micro-onderneming is, opdracht geven als gemachtigde vertegenwoordiger op te treden. Een dergelijke volgende downstreammarktdeelnemer of handelaar verderop in de toeleveringsketen mag relevante producten niet in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren zonder namens die marktdeelnemer de zorgvuldigheidsverklaring krachtens artikel 4, lid 2, in te dienen of, in het geval van een micro- en kleine marktdeelnemer in de primaire productie, zonder namens de micro- en kleine marktdeelnemer in de primaire productie een vereenvoudigde aangifte in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem in te dienen. In dergelijke gevallen blijft de marktdeelnemer die een natuurlijke persoon of een micro-onderneming is ervoor verantwoordelijk dat het relevante product voldoet aan artikel 3.”;
- 7) in artikel 8 wordt lid 1 vervangen door:

“1. Alvorens relevante producten in de handel te brengen of uit te voeren, betrachten de marktdeelnemers zorgvuldigheid ten aanzien van alle relevante producten.”;

8) in artikel 9 wordt lid 1 als volgt gewijzigd:

a) punt b) wordt vervangen door:

“b) de hoeveelheid van de relevante producten; voor relevante producten die de markt binnenkomen of verlaten, moet de hoeveelheid worden uitgedrukt in kilogram nettomassa en, indien van toepassing, in de bijzondere maatstaf die is vastgesteld in bijlage I bij Verordening (EEG) nr. 2658/87 van de Raad*, voor de vermelde code van het geharmoniseerd systeem of, in alle andere gevallen, moet de hoeveelheid worden uitgedrukt in nettomassa of, indien van toepassing, volume of aantal eenheden; een bijzondere maatstaf is van toepassing wanneer deze consequent is gedefinieerd voor alle mogelijke onderverdelingen onder de in de zorgvuldigheidsverklaring vermelde of als onderdeel van de vereenvoudigde aangifte opgegeven code van het geharmoniseerd systeem;

* Verordening (EEG) nr. 2658/87 van de Raad van 23 juli 1987 met betrekking tot de tarief- en statistieknomenclatuur en het gemeenschappelijk douanetarief (PB L 256 van 7.9.1987, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1987/2658/oj>).”;

b) punt f) wordt vervangen door:

“f) naam, postadres en e-mailadres van de bedrijven, downstreammarktdeelnemers of handelaren aan wie de relevante producten zijn geleverd;”;

9) artikel 16 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt vervangen door:

“1. De bevoegde autoriteiten voeren controles uit binnen hun grondgebied om vast te stellen of in de Unie gevestigde marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren aan deze verordening voldoen. De bevoegde autoriteiten voeren controles uit binnen hun grondgebied om vast te stellen of de relevante producten die de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar in de handel heeft gebracht of voornemens is te brengen, op de markt heeft aangeboden of voornemens is aan te bieden of heeft uitgevoerd of voornemens is uit te voeren, in overeenstemming zijn met deze verordening.”;

b) lid 3 wordt vervangen door:

“3. De bevoegde autoriteiten gebruiken een op risico gebaseerde aanpak om te bepalen welke controles moeten worden verricht. Risicocriteria worden vastgesteld op basis van een analyse van het risico op niet-naleving van deze verordening, waarbij met name rekening wordt gehouden met de relevante grondstoffen, de complexiteit en de lengte van de toeleveringsketens, onder meer of er sprake is van vermenging van relevante producten, en de verwerkingsfase van het relevante product, of de betrokken percelen grenzen aan bossen, het aan landen, of delen daarvan, toegekende risico overeenkomstig artikel 29, met bijzondere aandacht voor de situatie van landen, of delen daarvan, die als hoog risico zijn aangemerkt, de mate waarin marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren in het verleden deze verordening niet hebben nageleefd, risico's op omzeiling, en alle andere relevante informatie. De risicoanalyse bouwt voort op de in de artikelen 9 en 10 bedoelde informatie en kan voortbouwen op de informatie in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem, en kan steunen op andere relevante bronnen, zoals monitoringgegevens, risicoprofielen van internationale organisaties, overeenkomstig artikel 31 ingediende concrete aanwijzingen, of de conclusies van vergaderingen van de deskundigengroep van de Commissie.”;

c) in lid 5 wordt punt b) vervangen door:

“b) de selectie van te controleren marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren; die selectie wordt gebaseerd op de in punt a) bedoelde nationale risicocriteria, waarbij onder meer gebruik wordt gemaakt van informatie in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem en elektronische gegevensverwerkingstechnieken; voor elke te controleren marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar kunnen de bevoegde autoriteiten specifiek te controleren zorgvuldigheidsverklaringen identificeren.”;

d) de leden 8 tot en met 11 worden vervangen door:

“8. Elke lidstaat zorgt ervoor dat de jaarlijkse controles die krachtens lid 1 van dit artikel door zijn bevoegde autoriteiten worden uitgevoerd, betrekking hebben op ten minste 3 % van de marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren die relevante producten die relevante grondstoffen bevatten of ermee zijn vervaardigd, of die zijn geproduceerd in een land van productie, of delen daarvan, dat overeenkomstig artikel 29 als land met een standaardrisico is aangemerkt, in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren.

9. Elke lidstaat zorgt ervoor dat de jaarlijkse controles die krachtens lid 1 van dit artikel door zijn bevoegde autoriteiten worden uitgevoerd, betrekking hebben op ten minste 9 % van de marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren die relevante producten die relevante grondstoffen bevatten of daarmee zijn vervaardigd in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren alsmede op 9 % van de hoeveelheid van elk relevant product dat grondstoffen bevat of daarmee is vervaardigd die zijn geproduceerd in een land, of delen daarvan, dat overeenkomstig artikel 29 als een land met een hoog risico is aangemerkt.

10. Elke lidstaat zorgt ervoor dat de jaarlijkse controles die krachtens lid 1 van dit artikel door zijn bevoegde autoriteiten worden uitgevoerd, op nationaal niveau betrekking hebben op ten minste 1 % van de marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren die relevante grondstoffen die in een overeenkomstig artikel 29 als laag risico aangemerkt land, of delen daarvan, zijn geproduceerd, in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren.

11. De gekwantificeerde doelstellingen van de controles die door de bevoegde autoriteiten moeten worden uitgevoerd, worden voor elk van de relevante grondstoffen afzonderlijk gehaald. De gekwantificeerde doelstellingen worden berekend op basis van het totale aantal marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren die in het voorgaande jaar relevante producten in de handel hebben gebracht, op de markt hebben aangeboden of hebben uitgevoerd, en in voorkomend geval de hoeveelheid. Marktdeelnemers worden geacht te zijn gecontroleerd wanneer de bevoegde autoriteit de in artikel 18, lid 1, punten a) en b), bedoelde elementen heeft gecontroleerd. Downstreammarktdeelnemers en handelaren worden geacht te zijn gecontroleerd wanneer de bevoegde autoriteit de in artikel 19, lid 1, bedoelde elementen heeft gecontroleerd.”;

e) lid 13 wordt vervangen door:

“13. De controles worden zonder voorafgaande aankondiging aan de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar uitgevoerd, behalve in gevallen waarin een voorafgaande kennisgeving van de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar noodzakelijk is om de doeltreffendheid van de controles te waarborgen.”;

10) de artikelen 18 en 19 worden vervangen door:

“Artikel 18

Controle van marktdeelnemers

1. De controles van marktdeelnemers omvatten:
 - a) onderzoek van hun stelsel van zorgvuldigheidseisen, met inbegrip van de risicobeoordeling en de procedures tot vermindering van de risico's, en onderzoek van documentatie en gegevens die het behoorlijk functioneren van het stelsel van zorgvuldigheidseisen aantonen;
 - b) onderzoek van documentatie en gegevens die aantonen dat een specifiek relevant product dat de marktdeelnemer in de handel heeft gebracht of voornemens is in de handel te brengen of uit te voeren in overeenstemming is met deze verordening, onder meer door middel van risicobeperkende maatregelen, indien van toepassing, alsook onderzoek van de desbetreffende zorgvuldigheidsverklaringen of, voor micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie, onderzoek van de desbetreffende vereenvoudigde aangifte of de door de lidstaten per marktdeelnemer in het informatiesysteem beschikbaar gestelde informatie.
2. De controles van marktdeelnemers kunnen, indien nodig, met name indien de in lid 1 bedoelde onderzoeken vragen doen rijzen, ook het volgende omvatten:
 - a) onderzoek ter plaatse van relevante grondstoffen of producten om na te gaan of zij in overeenstemming zijn met de documentatie die voor het betrachten van zorgvuldigheid is gebruikt;
 - b) onderzoek van de krachtens artikel 24 genomen corrigerende maatregelen;
 - c) alle technische en wetenschappelijke middelen die geschikt zijn om de soort of de exacte plaats waar de relevante grondstof of het relevante product is geproduceerd, te bepalen, met inbegrip van anatomische, chemische en DNA-analyse;
 - d) alle technische en wetenschappelijke middelen die geschikt zijn om te bepalen of de relevante producten ontbossingsvrij zijn, met inbegrip van aardobservatiegegevens zoals gegevens van het Copernicus-programma en Copernicus-instrumenten of van andere openbaar of privaat beschikbare relevante bronnen, en
 - e) controles ter plaatse, met inbegrip van audits ter plaatse, in voorkomend geval ook in derde landen, mits de desbetreffende derde landen daarmee instemmen, door middel van samenwerking met de overheden van die derde landen.

Artikel 19

Controles van downstreammarktdeelnemers en handelaren

1. De controles van downstreammarktdeelnemers en handelaren omvatten het onderzoek van documentatie en gegevens waaruit de naleving van artikel 5, leden 1, 2, 3 en 4, blijkt.
 2. De controles van downstreammarktdeelnemers en handelaren kunnen, indien nodig, met name indien de in lid 1 bedoelde onderzoeken vragen hebben doen rijzen, ook controles ter plaatse, met inbegrip van audits ter plaatse, omvatten.”;
- 11) in artikel 20 wordt lid 1 vervangen door:
- “1. De lidstaten kunnen hun bevoegde autoriteiten toestaan om de totale kosten van hun activiteiten in verband met gevallen van non-conformiteit op de marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren te verhalen.”;

12) in artikel 21 wordt lid 3 vervangen door:

“3. De bevoegde autoriteiten wisselen de voor de handhaving van deze verordening benodigde informatie uit, onder meer via het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem. Dat omvat het verlenen van toegang aan de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten tot informatie over marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, met inbegrip van zorgvuldigheidsverklaringen en vereenvoudigde aangiften voor micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie, over de aard van de uitgevoerde controles en de resultaten ervan, alsook de uitwisseling van dergelijke informatie met die autoriteiten, om de handhaving van deze verordening te vergemakkelijken.”;

13) in artikel 22, lid 1, worden de punten b) en c) vervangen door:

“b) het aantal en de resultaten van de controles van marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren en het totale aantal marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren, met inbegrip van de soorten vastgestelde non-conformiteit;

c) de hoeveelheid relevante producten die zijn gecontroleerd in verhouding tot de totale hoeveelheid relevante producten die in de handel zijn gebracht of zijn uitgevoerd en vergezeld gaan van een zorgvuldigheidsverklaring in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem; de landen van productie; voor relevante producten die de markt binnenkomen of verlaten, moet de hoeveelheid worden uitgedrukt in kilogram nettomassa en, indien van toepassing, in de bijzondere maatstaf die is vastgesteld in bijlage I bij Verordening (EEG) nr. 2658/87, voor de vermelde code van het geharmoniseerd systeem of, in alle andere gevallen, moet de hoeveelheid worden uitgedrukt in nettomassa of, indien van toepassing, volume of aantal eenheden; een bijzondere maatstaf is van toepassing wanneer deze consequent is gedefinieerd voor alle mogelijke onderverdelingen onder de in de zorgvuldigheidsverklaring vermelde code van het geharmoniseerd systeem;”;

14) artikel 24 wordt vervangen door:

“Artikel 24

Corrigerende maatregelen in geval van non-conformiteit

1. Onverminderd artikel 25 eisen de bevoegde autoriteiten, wanneer zij vaststellen dat een marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar deze verordening niet heeft nageleefd of dat een relevant product dat in de handel wordt gebracht, op de markt wordt aangeboden of wordt uitgevoerd, niet-conform is, onverwijld van de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar dat die passende en evenredige corrigerende maatregelen neemt om binnen een gespecificeerde redelijke termijn een eind te stellen aan de non-conformiteit.
2. Voor de toepassing van lid 1 omvatten de door de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar te nemen corrigerende maatregelen minstens een van de volgende maatregelen, naargelang het geval:
 - a) het corrigeren van formele non-conformiteit, met name met de voorschriften van hoofdstuk 2;
 - b) het voorkomen dat het relevante product in de handel wordt gebracht, op de markt wordt aangeboden of wordt uitgevoerd;
 - c) het onmiddellijk uit de handel nemen of terugroepen van het relevante product;

- d) het doneren van het relevante product voor een liefdadigheidsdoel of voor doeleinden van algemeen belang of, indien dat niet mogelijk is, het verwijderen ervan overeenkomstig het Unierecht inzake afvalbeheer.
- 3. Ongeacht de op grond van lid 2 genomen corrigerende maatregelen pakt de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar alle tekortkomingen in het stelsel van zorgvuldigheidseisen aan om het risico op verdere niet-naleving van deze verordening te voorkomen.
- 4. Indien de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar binnen de door de bevoegde autoriteit uit hoofde van lid 1 gespecificeerde termijn geen corrigerende maatregelen neemt als bedoeld in lid 2 of indien de non-conformiteit als bedoeld in lid 1 na die periode blijft bestaan, zorgen de bevoegde autoriteiten ervoor dat de in lid 2 bedoelde vereiste corrigerende maatregelen worden toegepast met alle middelen die hun krachtens het recht van de betrokken lidstaat ter beschikking staan.”;
- 15) artikel 25 wordt als volgt gewijzigd:
 - a) lid 1 wordt vervangen door:

“1. Onverminderd de uit Richtlijn 2008/99/EG van het Europees Parlement en de Raad* voortvloeiende verplichtingen van de lidstaten, stellen de lidstaten regels vast inzake de sancties die van toepassing zijn bij inbreuken op deze verordening door marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren en nemen zij alle maatregelen die noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat ze worden uitgevoerd. De lidstaten stellen de Commissie in kennis van die regels en maatregelen en delen haar onverwijld alle latere wijzigingen daarvan mee.

* Richtlijn 2008/99/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 inzake de bescherming van het milieu door middel van het strafrecht (PB L 328 van 6.12.2008, blz. 28, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/99/oj>).”;

- b) in lid 2 worden de punten a), b) en c) als volgt vervangen:
 - “a) boeten die evenredig zijn aan de milieuschade en aan de waarde van de betrokken relevante grondstoffen of relevante producten, waarbij het niveau van de boeten zo wordt berekend dat wordt gewaarborgd dat aan de verantwoordelijke personen de economische voordelen die zij aan hun inbreuken te danken hebben, effectief worden ontnomen, en waarbij bij herhaling van een ernstige inbreuk de boeten geleidelijk worden verhoogd; in het geval van een rechtspersoon bedraagt het maximumbedrag van een dergelijke boete minstens 4 % van de totale jaaromzet in de hele Unie van de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar in het boekjaar voorafgaand aan het besluit tot oplegging van een boete, berekend overeenkomstig de berekening van de totale omzet voor ondernemingen als vastgesteld in artikel 5, lid 1, van Verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad*; indien nodig moet dat maximumbedrag worden verhoogd om ervoor te zorgen dat de boete hoger is dan het potentiële economische voordeel;
 - b) inbeslagname van de betrokken relevante producten bij de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer en/of handelaar;
 - c) inbeslagname van inkomsten die de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer en/of handelaar heeft verworven uit een transactie met de betrokken relevante producten;

* Verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad van 20 januari 2004 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen (de “EG-concentratieverordening”) (PB L 24 van 29.1.2004, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/139/oj>).”;

16) artikel 26 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 4 wordt vervangen door:

“4. Het referentienummer van de zorgvuldigheidsverklaring of, voor micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie, het aangifte-identificatienummer wordt ter beschikking gesteld van de douaneautoriteiten voordat een relevant product dat de markt binnenkomt of verlaat, in het vrije verkeer wordt gebracht of wordt uitgevoerd. De persoon die de douaneaangifte voor het in het vrije verkeer brengen of de uitvoer van een relevant product indient, stelt daartoe, behalve wanneer de zorgvuldigheidsverklaring via de in artikel 28, lid 2, bedoelde elektronische interface beschikbaar is gesteld, het referentienummer van de zorgvuldigheidsverklaring of, voor micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie, het aangifte-identificatienummer met betrekking tot dat relevante product, ter beschikking van de douaneautoriteiten.”;

b) lid 7 wordt vervangen door:

“7. Indien de in lid 6 van dit artikel bedoelde status aangeeft dat het relevante product dat de markt binnenkomt of verlaat, krachtens artikel 17, lid 2, is aangemerkt als een relevant product dat moet worden gecontroleerd voordat dat product in de handel wordt gebracht of wordt uitgevoerd, schorten de douaneautoriteiten het in het vrije verkeer brengen of de uitvoer van dat relevante product op.”;

17) in artikel 27 wordt lid 3 vervangen door:

“3. De douaneautoriteiten kunnen vertrouwelijke informatie die zij bij de uitoefening van hun taken hebben verkregen of informatie die hun als vertrouwelijk is verstrekt, overeenkomstig artikel 12, lid 1, van Verordening (EU) nr. 952/2013 meedelen aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer, handelaar of gemachtigde vertegenwoordiger is gevestigd.”;

18) artikel 28 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt vervangen door:

“1. De Commissie ontwikkelt een elektronische interface op basis van de éénloketomgeving van de Europese Unie voor de douane, ingesteld bij Verordening (EU) 2022/2399 van het Europees Parlement en de Raad*, om de verzending mogelijk te maken van gegevens, met name van de in artikel 26, leden 6 tot en met 9, van deze verordening bedoelde kennisgevingen en verzoeken, tussen de nationale douanesystemen en het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem. Deze elektronische interface wordt uiterlijk op 1 december 2029 in gebruik genomen.”;

b) lid 2, punt a), wordt vervangen door:

“a) marktdeelnemers de verplichting tot het indienen van de zorgvuldigheidsverklaring van een relevante grondstof of relevant product op grond van artikel 4 van deze verordening kunnen naleven, door haar beschikbaar te stellen via de in artikel 8 van Verordening (EU) 2022/2399 bedoelde nationale éénloketomgeving voor de douane, en feedback daarover van de bevoegde autoriteiten kunnen ontvangen, en”;

19) artikel 31 wordt als volgt gewijzigd:

a) de leden 1 en 2 worden vervangen door:

“1. Natuurlijke of rechtspersonen kunnen bij de bevoegde autoriteiten concrete aanwijzingen indienen wanneer zij van oordeel zijn dat een of meer marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren deze verordening niet naleven.

2. De bevoegde autoriteiten beoordelen onverwijld, zorgvuldig en onpartijdig de concrete aanwijzingen, en of de claims gegrond zijn, en nemen de nodige stappen, waaronder het uitvoeren van controles en het houden van hoorzittingen met marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, om mogelijke niet-naleving van deze verordening op te sporen en, in voorkomend geval, overeenkomstig artikel 23 voorlopige maatregelen te nemen om te voorkomen dat de onderzochte relevante producten in de handel worden gebracht, op de markt worden aangeboden of worden uitgevoerd.”;

b) lid 4 wordt vervangen door:

“4. Onverminderd de verplichtingen op grond van Richtlijn (EU) 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad*, voorzien de lidstaten in maatregelen ter bescherming van de identiteit van de natuurlijke of rechtspersonen die concrete aanwijzingen melden of die onderzoeken uitvoeren naar de naleving van deze verordening door marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren.

* Richtlijn (EU) 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden (PB L 305 van 26.11.2019, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj>).”;

20) artikel 33 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 2 wordt als volgt gewijzigd:

i) na punt a) wordt het volgende punt a bis) ingevoegd:

“a bis) registratie van niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren overeenkomstig artikel 5, lid 2;”;

ii) de punten b) en c) worden vervangen door:

“b) registratie van zorgvuldigheidsverklaringen, met inbegrip van de mededeling aan de betrokken marktdeelnemer van een referentienummer voor elke zorgvuldigheidsverklaring, ingediend via het informatiesysteem;

c) registratie van vereenvoudigde aangiften die zijn ingediend door micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie en de toekenning van een aangifte-identificatienummer aan de betrokken marktdeelnemer.”;

iii) punt g) wordt vervangen door:

“g) verstrekking van relevante informatie ter ondersteuning van de risicoprofilering voor het in artikel 16, lid 5, bedoelde controleplan, met inbegrip van de resultaten van controles, en risicoprofielen van marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers, handelaren en relevante grondstoffen en relevante producten, met het oog op de identificatie, op basis van elektronische gegevensverwerkingstechnieken, van marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren die moeten worden gecontroleerd als bedoeld in artikel 16, lid 5, en van relevante producten die door de bevoegde autoriteiten moeten worden gecontroleerd;”;

iv) punt i) wordt vervangen door:

“i) ondersteuning van de communicatie tussen bevoegde autoriteiten en marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren met het oog op de uitvoering van deze

verordening, onder meer, in voorkomend geval, met behulp van digitale aanbodbeheersingsinstrumenten.”;

b) lid 3 wordt vervangen door:

“3. De Commissie stelt door middel van uitvoeringshandelingen regels vast voor de werking van het informatiesysteem in het kader van dit artikel, met inbegrip van:

a) regels voor de bescherming van persoonsgegevens en de uitwisseling van gegevens met andere IT-systemen;

b) noodregelingen in geval van niet-beschikbaarheid van de functies van het informatiesysteem.

Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 36, lid 2, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.”;

c) lid 4 wordt vervangen door:

“4. De Commissie verleent douaneautoriteiten, bevoegde autoriteiten, marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, en, in voorkomend geval, hun gemachtigde vertegenwoordigers, toegang tot dat informatiesysteem overeenkomstig hun respectieve verplichtingen uit hoofde van deze verordening.”;

21) artikel 34 wordt vervangen door:

“Artikel 34

Evaluatie

1. De Commissie kan overeenkomstig artikel 35 gedelegeerde handelingen vaststellen tot wijziging van bijlage I met betrekking tot de desbetreffende GN-codes van relevante producten die relevante grondstoffen bevatten of daarmee zijn gevoederd of vervaardigd.
2. Uiterlijk op 30 juni 2030 en vervolgens ten minste om de vijf jaar voert de Commissie een volledige evaluatie van deze verordening uit en brengt zij dienaangaande verslag uit aan het Europees Parlement en de Raad, waarbij zij tegelijk, indien nodig, een wetgevingsvoorstel indient. Het eerste verslag bevat met name, op basis van specifieke studies, een evaluatie van:
 - a) de noodzaak en de haalbaarheid van aanvullende instrumenten ter facilitering van de handel, en dan met name voor zwaar door deze verordening getroffen MOL's en landen, of delen daarvan, die zijn aangemerkt als standaard- of hoog risico, ter ondersteuning van de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening;
 - b) het effect van deze verordening op landbouwers, met name kleine landbouwbedrijven, inheemse volken en lokale gemeenschappen, en de eventuele behoefte aan aanvullende steun voor de overgang naar duurzame toeleveringsketens en voor kleine landbouwbedrijven om te voldoen aan de voorschriften van deze verordening;
 - c) eventuele uitbreiding van de definitie van bosdegradatie, waartoe een diepgaande analyse wordt uitgevoerd en rekening wordt gehouden met de in de internationale besprekingen over deze kwestie geboekte vooruitgang;
 - d) de in artikel 2, punt 28, bedoelde drempel voor het verplichte gebruik van polygonen, rekening houdend met het effect ervan op de bestrijding van ontbossing en bosdegradatie;

- e) patroonveranderingen bij de handel in de relevante grondstoffen en relevante producten die onder het toepassingsgebied van deze verordening vallen indien die patroonveranderingen op omzeiling kunnen wijzen;
- f) een beoordeling van de vraag of de verrichte controles er effectief voor hebben gezorgd dat relevante grondstoffen en relevante producten die op de markt worden aangeboden of worden uitgevoerd, aan artikel 3 voldoen;
- g) de mogelijke uitbreiding van het toepassingsgebied van deze verordening tot andere beboste grond en de in artikel 2, punt 13), bedoelde afsluitingsdatum, opdat de Unie zo weinig mogelijk omzetting en degradatie van natuurlijke ecosystemen teweegbrengt;
- h) de mogelijke uitbreiding van het toepassingsgebied van deze verordening tot andere natuurlijke ecosystemen, met inbegrip van ander land met grote koolstofvoorraden en met een hoge biodiversiteitswaarde, zoals grasland, veengebieden en wetlands;
- i) het effect van de relevante grondstoffen op ontbossing en bosdegradatie, op basis van wetenschappelijk bewijsmateriaal, en rekening houdend met veranderingen in het verbruik, met inbegrip van de noodzaak en haalbaarheid van een uitbreiding van het toepassingsgebied van deze verordening tot andere grondstoffen, waaronder mais, en de wijziging of uitbreiding van de lijst van relevante producten, met inbegrip van de mogelijke opname van biobrandstoffen (GS-code 382600) in bijlage I;
- j) de rol van financiële instellingen bij het voorkomen van geldstromen die direct of indirect aan ontbossing en bosdegradatie bijdragen en de noodzaak om financiële instellingen via rechtshandelingen van de Unie specifieke verplichtingen op te leggen;
- k) de rol van downstreammarktdeelnemers en handelaren bij het waarborgen dat toeleveringsketens ontbossingsvrij zijn en dat deze verordening haar doelstellingen bereikt;
- l) de rol van micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie bij het waarborgen dat de productie ontbossingsvrij is en dat deze verordening haar doelstellingen bereikt, en het mogelijke risico op omzeiling.”;

22) artikel 37 wordt vervangen door:

“Artikel 37

Intrekking en overgangsbepalingen

1. Verordening (EU) nr. 995/2010 wordt ingetrokken met ingang van 30 december 2025.
2. Verordening (EU) nr. 995/2010 blijft van toepassing:
 - a) tot en met 30 december 2026 op hout en houtproducten als omschreven in artikel 2, punt a), van Verordening (EU) nr. 995/2010 die in de handel zijn gebracht door micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie of door marktdeelnemers die zich uiterlijk op 31 december 2024 hebben gevestigd als micro- of kleine onderneming in de zin van artikel 3, lid 1 of lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU, ongeacht hun rechtsvorm;

- b) tot en met 31 december 2028 op hout en houtproducten als omschreven in artikel 2, punt a), van Verordening (EU) nr. 995/2010 die vóór 29 juni 2023 zijn geproduceerd en met ingang van 30 december 2026 in de handel zijn gebracht door micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie of door marktdeelnemers die zich uiterlijk op 31 december 2024 hebben gevestigd als micro- of kleine onderneming in de zin van artikel 3, lid 1 of lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU, ongeacht hun rechtsvorm;
 - c) tot en met 31 december 2028 op hout en houtproducten als omschreven in artikel 2, punt a), van Verordening (EU) nr. 995/2010 die vóór 29 juni 2023 zijn geproduceerd en met ingang van 30 december 2025 in de handel zijn gebracht.
3. In afwijking van artikel 1, lid 2, van deze verordening moeten hout en houtproducten als omschreven in artikel 2, punt a), van Verordening (EU) nr. 995/2010 die vóór 29 juni 2023 zijn geproduceerd en met ingang van 31 december 2028 in de handel zijn gebracht, voldoen aan artikel 3 van deze verordening.”;
- 23) artikel 38 wordt vervangen door:

“Artikel 38

Inwerkingtreding en datum van toepassing

- 1. Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.
 - 2. De artikelen 3 tot en met 13 en de artikelen 20, 21, 23, 26, 31 en 32 zijn van toepassing met ingang van 30 december 2025.
 - 3. Voor marktdeelnemers die zich uiterlijk op 31 december 2024 hebben gevestigd als micro- of kleine onderneming in de zin van artikel 3, lid 1 of lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU, ongeacht hun rechtsvorm, zijn de in lid 2 van dit artikel bedoelde artikelen van toepassing met ingang van 30 december 2026.
 - 4. Voor micro- en kleine marktdeelnemers in de primaire productie zijn de in lid 2 van dit artikel bedoelde artikelen van toepassing met ingang van 30 december 2026.
 - 5. De artikelen 16 tot en met 19, artikel 22 en artikel 24 zijn van toepassing met ingang van 30 juni 2026 wat betreft maatregelen met betrekking tot marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, en met ingang van 30 december 2026 op de in de leden 3 en 4 bedoelde marktdeelnemers. Wanneer een bevoegde autoriteit vóór de inwerkingtreding van de artikelen 16 tot en met 19, artikel 22 en artikel 24 kennisneemt of in kennis wordt gesteld van niet-naleving van Verordening (EU) 2023/1115, kan zij marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren waarschuwingen bezorgen, vergezeld van aanbevelingen om naleving te bereiken.”;
- 24) bijlage II bij Verordening (EU) 2023/1115 wordt gewijzigd overeenkomstig bijlage I bij deze verordening;
- 25) bijlage II bij deze verordening wordt toegevoegd als bijlage III bij Verordening (EU) 2023/1115.

Artikel 2

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de derde dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter